

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 42. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381311688240/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

her borte om løndage och andre hellige dage, enten udj herichabs forfald, eller och paa din liuge leng, eller och i p. 31 din barfelleng, || dett du kunde icke komme hid, * och fige, herre gud naade mig arme menniche at ieg maa
5 icke komme til min fognekirke idag, vor herre Iesus Christus rette mig det op igien paa en anden tid, laa lant fom ieg uilde io heller der uerre, end her, det kiende gud fom alle hierter feer, laa langt Ichal det verre fra at du
10 Ichalt faa dig nogen wnødig aarlag at bliffue her borte, naar tid er paa, at du Ichalt uerre udj din fognekirke.

Och den chritne adel Ichal her vare paa at de icke aff lætt aarlag forhindrer deris fattige underlaathe om løndage och andre hellige dage, fra det hellige evangelium och deris sielß falighed, endogh at adelen haaffuer uel ofte
15 nødachtige lager til at bruge ochlaa hellige dage, befunderlig udj feyde tiid, ydermeere end den menige mand, dog bør dem at Ichaane de fattige wlærde folch, dett allermeeste dem mueligt ehr. Som herichab bør io at giffue fine underlaathe it got effterfiun ochlaa udj den goede
20 maade, at de burde selff at løge deeris kirke, och fiden icke forhindre de arme bønder fra deeris fognekirke med
p. 32 helligdags || egcht, jacht eller anden *lødfell, uden de vaare obenbarlige nød och tuungene der til, och kunde icke andet uerre, ellers gud uil fordømme och forbande herichab,
25 derfom dj ehre uden Ichellig aarlag, hans hellige ord til affdraght och fattige folch til forhindring paa deeris siels falighedtz lerdom.

**En anden formaning til folckit at de tage deris
tiid uare.**

30 Saa bør eder nu att tage eders tid uare fom i leffue her paa iorden, och tencker att uor herre Iesus gred offuer Ierufalems by, fordj de uille icke tage deris tid uare och fagde dem huorledis det uilde gaa med dem, fom det ochlaa gich med dem førretyffue aar der effter

att der flød mandbloed udaff alle porte i Ierufalem, och den ene fteen bleff icke liggende paa den anden udj den heele ftad, allenifte fordj de vilde icke tage deris tiid uare paa huilken hand beføgte dem, och andre disimellom kom til hannem aff lange ueye, och uaar hoes hannem paa tredie ⁵ dag och hørde hannem, faa at hand motte end fpiife dem førend de foer hiem huer til fit, paa det at || de fchulle icke ^{p.33} fuelte paa veyen, nu fidder du her i fognen och hoes kirken, och haffuer ickun en deylig fpadtzere uey til din fognekirke, och weeft att du faar det famme at høre fom ¹⁰ Chriftus lerde felff, och alligeuel vil icke tage din tid uare, eller gaa faa langt effter guds ordt och din falighedtz lerdøm. Skeer dig icke ret om gud ftraffer dig, lkeer dig icke ret om du bliffuer til en fstackarl och ftimper, ia, fcheer dig icke ret om du fuelter ihiel til liff och fiel. ¹⁵

Mange meener at kunde de ickun faa deris næring och biering, deris hylle och fylle her paa iorden, kunde komme op offuer deris ieffn chriften der ligger meer machtt paa, det er en føye och ringe ting om deeris fiels falighed det er fnart end. Ia min uen, gach ichun hen ²⁰ udj 8 eller 14 dage och æed intet och drick intet och lee huorre got det uil giøre dit legome, faa kandft du och uiide huore got det uil giøre din fiel naar du eft lenge tilfammen fra guds ord och icke uil tage din tid uare. ||

Fire tider bør oß at uare paa; den første ehr naadens ²⁵ p.34 tiid eller vor liffs tiid, den anden vor døds tiid, den tredie vor dombs eller regenſchabs tiid, och den fierde ehr glædens eller piinens tid. Di fire haffuer uj at mercke och vare paa fom oß ligger machtt paa.

Den første tiid, er al den ftund ui kunde gaa och ftaa ³⁰ her paa iorden och løge til kirke indtil ui komme paa vor fiuge feng.

Den anden tiid er, enten paa uor fiuge feng, eller udj uor liffs nød, indtil ui dør fra denne verden.

Den tredie tid ehr naar uort legome och fiel erre at- ³⁵ fchilde, och ui fchulle hæden for dommen och giøre regen-

Ichab. Det ehr got at uerre fogit, pleyer mand at lige, Ikulle mand icke giøre regenichab, lom i hører en tiid om aarit, om den holbonde lom gjorde regenichab med sine Iuenne.

5 Den fierde tiid ehr den euige tiid, enten udj glæde udj himmerigis rige, eller udj piinen udj helffuedis affgrund, effter lom ui haffuer tiltient med uor tro eller vantro. ||

p. 35 Saadanne fire tider bør oß at gifue ret uel acht paa, och derfor offuer alt uare paa den førte tiid lom ui erre
10 nu udj, at ui kunde nu hølte ind det lom ui kunde udj fremtiden trøfte och hulfale oß med och vor fattig fiel.

Thj det er icke for denne tiid allenifte att giøre, men der uil uiBeligen (Iaa Iant lom ui fidde her til haabe, gud holde sin fred offuer oß) komme den anden tiid, att haffuer
15 du flitteligen hørt guds ord i denne tiid, da uel dig, men haffuer du forachtet och forImaatt det, da Ichalt du lee huore den lede dieffuel Ichal komme ombore med dit hierte och komme dig til at falde udj mishaab med Iiff och fiel lom mand flucker it Iius ud.

20 Da faar du at lee om guds ord haffuer Iragt dig uel eller ilde udj dit leffuende Iiffue. Det finge ui at uide uden for Kiøbenhaffn i aar paa kyndelmyße afften eller den dag neft for kyndelmyße afften, om vore fattige naboer och gienboer, nogit nær vid firefindtztyfue fattige filkere
25 lom Itoed ude paa ifen imellom Ikibene och Saltholm och

p. 36 Itangit aaell || wdj deris rette fangen arbeit och biering, och uifte dennem ingen Iiffs fare udj al verden, førend det gandtliche Itocke jis, lom de Itoed paa, braft neder paa alle Iider omkring dennem, och de komme udj haffuet til deeris
30 beltefted, och flød Iaa hen ud att haffuit paa jifen til-Iammen, indtil at de bleff atschilde, lomme til detthe Iiff, och lomme til det euige Iiff, fordj at lomme bleff reddit och komme op til Amager, lomme til Saltholm, och lomme flød end hen paa jIBangel omkring Malmøe, heden imod
35 Falterboe, och komme ind til Malmøe igien, och vandet bleff tyckkerit aff *dem, Iaa at de bleff end uid Iiffuit och

komme hiem igien, men otte eller nj och tyffue fattige
fifcher de drucknede och døde udj det vand, deeris fattige
hultruer och børn leffuer effter paa denne dag udj Kiø-
benhaffn.

Den tiid de vor laa tilammen och fløde heden paa ⁵
iifen, da motthe mand høre lom de lagde for oß der
hiemkomme, huilke der haffde hørt guds hellige ord flitte-
lig udj Kiøbenhaffn, lom ui maa uel giffue Kiøbenhaffns
indbøggere dett ord at de høre laa gierne guds ord, och
løger laa || lamdrehteligen til prædicken, lom de gjør udj ¹⁰ p. 37
nogen bye udj Danmarchkis rige, huer kiøbfted wfortalt,
huilkit ieg Ichriffuer och andre til it gott exempel och
effterliun.

Der uor en iblant de fattige fifchere wid naffn Hans
Bendt løn fød udj Ottenle min gammel difcipel med falig ¹⁵
ihukommelle, hand och nogen andre raabte til derif Itald-
brødre och lagde, kiere brødre och goede naboer, lader oß
icke falde udj milhaab for ui Ichulle døe wdj dette vand,
lader oß nu lee om ui haffuer nogen tid hørt guds ord
udj vor liffs tid, det uil nu gielde, ui leer den viße død ²⁰
for vore øyen, her maa vj bliffue det maa icke andet
verre, och begynte at fiunge denne lang lom ui nu fiunge
for prædicken, nu bede ui den hellig aand, det uor aff
hiertet de fiunge. Der denne vor ude, da fiunge de denne
lang offuer deeris egen død, lom ui fiunge offuer liig naar ²⁵
ui det jorde; med glæde och frijd far vj nu hen etc.: Der
uor fuld liden glæde paa ferde med dem, huo der uilde
fkaade dette kiød och blod, och huo der haffde feet huore
dj foer heden, meden den glæde vor udj deeris hierter, ||
at di haffde flittelligen hørt guds ord udi deeris uelmacht, ³⁰ p. 38
derfor kunde de nu fetthe tro der til och trøfte dem der
med, og uilte uel at deeris liel Ichulle icke fordømmis
alligeuel at deeris legome Ichulle ligge och kalfis och fiunckis
udj det vand til dømme dag, derforre uor dj laa frjmodige
och falder dybere ind paa iifen paa deeris knæ op indtil ³⁵
armhullerne udj vandet, och bad gud at hand uille tage

dem bort udj goed tiid och lagde til huer andre, kiere
brødre och goede naboer, huilke gud uil endnu spare, attj
kunde komme hiem igien fra denne haffsnød, liger vore
fattige hulfruer och børn goede natter och leer dennem
5 til goede for guds Ichylland, men ui maa icke meere komme
hiem til dem her udj verden. Saa lagde de huer andre
goede natter, och fulde faa fra huer andre paa ltøcker iis,
och fanck der hen udj guds vold och naade, och er icke
endnu funden flere end to oppe til denne side, der ieg
10 veed aff at lige.

Mine kiere venner, de ginge her om morgenen udj
deeris rette embede och biering til deris rette arbeide och
p. 39 næring, och achtet dem || hiem igien om afftenen til deeris
hulfruer och børn med guds gaffuer mig och andre deris
15 bymend Kiøbenhaffns borgerre til goede och gaffn lom dj
pleyede at felge oß paa torffuit huad gud unte dem,
der maatte dj bliffue och døe dj goede martyres for gud
i deris reifangen arbeid och biering lom de vore tilkallede
aff gud: Vor herre Iefus giffue dem och oß med alle
20 chriltne en glædelig optandelle tilhobe paa domme dag
amen:

Naar ui kommer udj faadan liffs och fiels fare til land
och uand, wor det icke uden paa vor fiuge leng, da faa
ui at lee om guds ord haffuer Imagit oß vel udj uort
25 leffuendis liff, derfor ehr det icke for denne tid at giøre,
men for den tid her kommer effter, udj huilken ui Ichulle
tære ud til vor fiels trøft och hufualelle, det lom ui nu
høfte ind, seer derfor til huorlunde i høfte ind i denne
tiid.

30 Ia huad uil i lige om uor døds tiid, den kommer fiden
vor doms tid, da uil det nappe och gielde for aluor naar
'regenschab Ichal giøris. Gud uil icke høre regenschab med
dig for mange øxen eller daller du haffuer haftt her udj ||
p. 40 werden, huor riig eller fattig du haffuer uerit, men huor
35 rigelig du haffuer hørt guds salige ord, annammit hans
Iacramenter med andre hans goede gaffuer, huorledis du

haffuer beuüft din tro til guds ord, imod din fattige næfte, derom uil regenſchab giøris.

Iaa gud kand och uil giffue oß alle de fynder til fom ui giør imod hannem och vor næfte her paa iorden aff legomens Ikrøbelighed, om ui dennem fortryde, om ui uille ⁵ rette och bedre oß och bede om naade och løndernis forladelfe i Iefu naffn, men denne ene fynd om ui forachter hans hellige ord, icke letter tro der til, och døde der hen udj, kand hand icke lide, derfor uil hand euige forbande och fordømme oß med dieffuelen udj helffuedis ¹⁰ affgrund: Iaa at en guds ords forachtere fom icke uil nu udj denne tid annamme Iefum Chriftum for en faliggiørere fom hand malis for i vor credo, hand ſchal paa dommedag annamme hannem for en ſtreg dommere fom hand malis bag i uor credo. ¹⁵

Och for denne grumme dom at høre aff den fande vor herre Iefu Chriſto, fom hand hær och nu udj denne tid Iaa haardelig forachter, Iaa uil uor herre Iefus tale til hannem och ſige. ||

Du arme ormekrop, du arme foraledidede fynder ieg ²⁰ p. 41 gaff dig kirke och klokke, ieg gaff dig lognepræft och lognedegn, ieg gaff dig prædickeſtoel, funt och altere, ieg ſtreckit mine hænder ud paa kaarfens gallie for dig, ieg gaff mig i døden for dig, ieg gaff dig din fornufft och femb find at du vorft io icke forbjltridt eller galen, ieg gaff dig ²⁵ øre at høre med, du motte io haffue hørt dig om, men du ſchammelige och ſchendelige forachtet mine falige ord, kom icke til din lognekirke, loed din ſtoel ſtaa tom tidt och offte, andre til it ont exempel och efterſiun och dig ſelf til fordømmelle, tørft du tro du arme krop att ieg ³⁰ kand icke nu Iaa uel forachte dig for min himmelſche fader och for hans hellige engle, fom du forachtet och forhaanit mig nedre paa iorden: Mindis du dig icke en tiid at haffde hørt, huad ieg lagde om dig och dine lige der ieg vor ſelff perfoenlig i verden med det kiød och blod fom ieg ³⁵ annammit aff min kiere moder iomfru Maria, da lagde

ieg faa, at huo lom mig icke uil bekiende her paa iorden
for mennifchen, ieg fchal icke bekiende hannem for min
himmelfche fader och for alle hans engle, ia huo mig gjør ||
p. 42 til fchamme her paa iorden, ieg fchall giøre hannem til-
5 fchamme igjen for min fader och for alle hans engle, du
eft vilfelig en aff dem, derfor haffuer ieg nu intet med
dig at giøre, far bort for alle dieffuelene, och uer med
dennem til ævig tid udj helffuede, frafchidt fra min fader,
fra min faders anlicgt, hans vredis anlickt fchal du faa at
10 fee til euig tid. Gaar bort fra mig i foraledidede til
den ild lom eder ehr beredt med dieffuelen och hans
engle och hans felchab.

Det uil icke klinge uel for dine ørne, om du haffuer
forachtet guds ord och forfømmit din falighedtz tiid, der
15 uil giøris it fcharpt regenfchab, det uil icke gaa faa flet til
lom du kand fidde oc fpotte guds ord naar du faar en
kand øll i dit hoffuit paa dig, ia dieffuelen ehr icke faa
grum lom dj male den aff for oß, hælfuedis ild ehr icke
faa hæed lom dj prædicke for oß, de lige att der er
20 ingen bond udj helffuede, kunde vj icke løbe neden ud
igien, far heden och forfar det, du forachtere, du fanger
uel en tidende der aff, du fchalt uaage om en kaald drøm,
wden vor herre Iefus Chrifthus liuffuer. Men hand kand
p. 43 iche lyffue for hand er fandhed, derfor maa du ualre til
25 dig faa fnart i dag lom i morgen, dett gielder dig fiden
enten himmerigis rige i glæde, eller helffuedis affgrund udj
pinen, du maat her fchicke til huilcken du uilt, naar
din fognepræft, prouiften och ieg haffuer lagt dig dett, faa
bliffuer ui frj paa dommedag med en goed famuittighed,
30 fielff fchalt du da berre din feck til mølle, du kandt io
icke fchyde paa at det er dig ey lagt tilforne, derlom du
ellers haffde uilt fet tro til guds ord.

Derfor kiere børnlille, ehr det høytid att i føge altid
til eders fognekirke for faadanne tiders fchyld lom her uil
35 efterkomme, att i motte bliffue biftandig paa hin dag der
alle hierter fchulle opluckes.